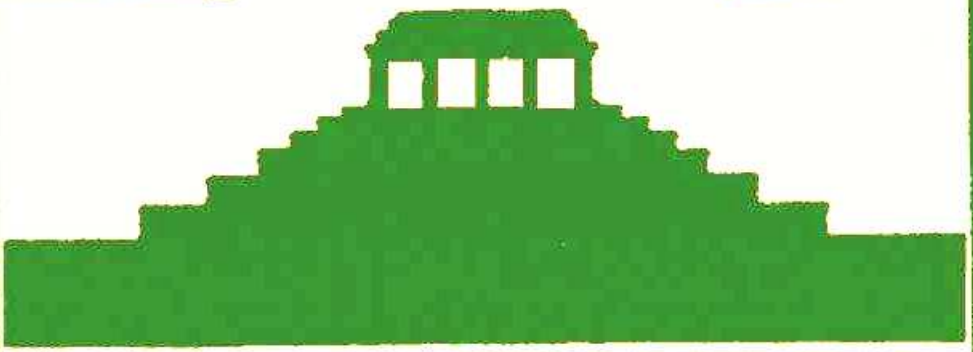

ЖОВТНЕВА БІБЛІОТЕКА

М. ЙОГАНСЕН

ПРОЛОГ ДО КОМУНИ

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

ЖОВТНЕВА БІБЛІОТЕКА

М. ЙОГАНСЕН

ПРОЛОГ ДО КОМУНИ

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ
1 9 2 4

Друкарня Акційного Т-ва
„Ховпромкомбінат". Харків.

Зам. Ч 1834 Д.У.Д. 9604. Тир. 10.000

ПРОЛОГ ДО КОМУНИ

Ізнову йду на провесні полями
Вода іде
В очах співає й вохко, війно тане
Водяний день.

І знаю я: із піснею Комуни
Я перейду поля й тисячоліття
В полях пісень співатимуть баюни
І ввечері їм віритимуть діти.

Забудуть бруд і піт і кров і нечисть,
Що закаляли наші мужні руки
Вагу, що винесли наші могутні плечі
І пам'ятатимуть самі зелені звуки

Й лише коли зоря блисне в повітрі
Й роздерши морок згасне коло ніг
Щось пригадають утопичні діти
В передрозсвітній водяній весні.

БОРОТЬБА

Наїживсь голений город
— Бородаті бори обсіли
Із-за рогу вагони, мов вброни
В полохливі поля полетіли.

Бачу, лавою дні мої сунуть
Наступають на темний бір
За бором сховався вечір,
Крізь хащі визирає рубін.

З бором бореться вечір
Криваві спалахують птиці
То дні—мої діти, мій меч!
Ще іскра—і світ загориться.

ПРОЛЕТАРСЬКА ВЕСНА

Я не люблю тебе, ненавиджу, беркуте!

Франко.

Ой над стогами стоголосом зграя заграла
В дерево дзвоном зеленим ударила мить
Мало тобі, моє серце, цієї зграї, замало?
Грають нові й нові, грають на захід і схід.

Грай,
зграє,
грай,
Край,
краї,
вкрай,
Грай,
зграє,
грай!

Хай неосяжну ріллю недоорюють рала
Хай під корінням залізо незбуджене спить
Чуєш, стоголосом радісна зграя заграла
В дерево дзвоном зеленим ударила мить.

Грай,
зграє,
грай!
Край,
краї
вкрай,
Грай,
зграє,
грай!
Там за завісою синьою хилиться кін
капітала
Королі й корони конають. Завіса летить
Гей над усесвіт стоголосом зграя заграла
В дерево дзвоном зеленим ударила мить.
Грай,
зграє,
грай,
Край,
краї,
вкрай,
Грай,
зграє,
грай!

ВЕРЕСЕНЬ

Вересня день—мов меч
Нагострений сонцем осени
Вересень—вільний вечір
Жовтневі налагодив кросна.

В океані осіннім злились
Дерев і варстатів ради
В ліщину, в листя, в ліс
Просякає радянська влада.

Налились нестеменним вином
І танцюють в узліссях клени,
Без кінця і без краю шляхом
Випливає вогненний Ленін.

1919 РІК

Потяг урізавсь у сніг
О—ге, нарізавсь на морок
Бриза збиває з ніг
Завиває, закручує порох.

Переголосили, переворушили минулий вік
(Навиває, накручує порох)
Чоловічий загнузданий крик
Дзик—і стоп!

Так стій же, зубило під цьвях
Забивай зубами товаришу
У снігах, у ночі, у полях
О потяже, на—що ти мариш!

Надривай напружені груди
Сичи, висвистуй, сифонь
Ми з тобою, ми—перші люди
Ти—наш останній огонь.

* *
*

Не віримо в бога—ні
Хай дбає бог—за панів
В три дні утворимо світ
Поки руки і серце і спів!

І хай ридають і дзвонять
І моляться—нас пожерти
За Єдиний за наш—Закон
І віра і вірність і смерть!

Бачиш—хмари-дзвіниці в огні
Чуєш птиці в руїнах кричать
Д'горі серце. І руки. І спів.
Переможем останнюю гать.

III ІНТЕРНАЦІОНАЛ

В углиб, у землю, в дикий ґрунт
Де лілії колись цвіли
У крейду, в кремінь, у корунд
Зі свистом свердел занурився.

Ввігнав у землю рівний клин
Тугих тростин робучий трест
І креше в попіл, в пил, у плин
Земної зверхні жирний лес

Й коли в рудавий залізняк
Ввійде захеканий свердел
Навколо мов гарячий мак
Метал родимий зацвіте.

В низи, у безвість, в синій ґрунт
У тінь, що розцвіте колись
У крейду, в кремінь, у корунд
Зі свистом свердел занурився.

* *
*

Скоро forte
Плачте нищиї духом
Миротворці
Ридайте в сильних і гордих
    Над вухом
Значить вище
Вище пінись хвиля мелодій.
    Скоро forte
    Плюй же
    В очі погоді!
    Буря штурма
    Шквала сигнали
    Скоро forte
    Чуєш сурми, чуєш
        Чуєш?
    — Заграли.

У БІЙ

КІЛЬЦЕ

Потяг рушив у дощ і тумани
(—Не втечеш із пащі поля),
Хитався по шпалах п'яний,
Здрігався мокрий і голий.

...Бігли хвилі по одній... по одній...
Поринали в повіні водяній.

Смерть бачили в вічі,
В полях потомлену смерть.
І снили й прокидались тричі,
Й засипляли в стумі упертій.

...Бігли хвилі по одній... по одній...
Поринали в повіні водяній.

Потяг рушив у дощ і тумани,
Непритомний летів у безодні.

День упав на коліна й не встанув!
У ночі, у бій ще сьогодні...

...Бігли хвилі по одній... по одній...
Поринали в повіні водяній.

ХМАРКУ НА ЗАХІД

І знову хмарам вітер сниться
І тихо спіють в ясноокеані
Водою вільною вагітні вівці
І сплять і марять поки час настане.

Мої отари мрій грозових повні
Ідіть на Захід над міста одвічні
Несіть поволі, тихо в своїй вохкій вовні
Тихо несіть насіння блискавичне.

І всю росу, що випала на чоло
І всю росу, що попалила вії
І всю росу, що виточило поле
Зберіть поволі, тихо поки час наспіє.

І коли світ останню кров розгонить
Коли на площах падатимуть діти,
Як громова гармата вдарте по Європі
І спопеліть у корні паразитів
У в океан знесіть в останньому потоці.

КОМУНІКАЦІЯ

Потяг дрижить. Дощ миє облізлі боки
Букса рипить. Рейка біжить
Семафор киває,
вклоняється стомленим оком
І пропливає... Букса рипить...

...Рипіли вози й уклонявсь журавель при
дорозі.
Гойдалися голови. Грушка у поле хитренько
заходила колом
Хмари курили в задумі... Спало на возі,
спало навколо.

Потяг дрижить. Мне мужичка бляшану спину
Скиглять колеса. Попереду певний сопе чумак
Витягне в гору. Прогуркотить у долину,
Люлька сичить, розсипає чорний табак.

...--Он над ліси, по-над хмари вибігли радіо-
шпилі
Серед гунявих гігантів крицевий кондор ліг
Ні, ці залізних голів перед віком залізним
не схилять.
— Рупор рудих рядів. Революцій ревущий ріг.

8. 8757

ВЕСНА

На зіми неписану поему
Упала, ростала веснинка.
Перша тема
На останню білу сторінку.

Іду поважний, похмурий і мрію
Про щось—про поділ земельної ренти
А навколо грають, пустують, дурні веснові
І сміються з мене інтелігента.

Гей, що солодким духом цигарки
Пихнув на мене старенький робочий
Наче воно не зіма і не Харків
А степ полинами пливе і лоскоче.

Став, стою і думаю так приблизно:
Вірю, зробимо весну на світі
Щось підходить близько, ніжно;
— Товаришу, дозвольте прикурити.

ЦИГАРКА

Як покину тебе, цигарко;
Коли серце вщерть переповниться
Огортаєш легкою хмаркою
Вірна, солодка любовнице.

Чи біла й пахуча лебідь,
Чи закурена груба ддарка
Кращої нема від тебе,
Як покину тебе, цигарко?

У день у дзвінкім заводі
У вечірній вохкій авдиторії
Ти втіха душі голодній
Єднання гарячий шкворінь.

Між двох загориться іскра
Вогневим поєднає запалом
Безперечно—ти комуністка
Й багатьох ти загітувала

Ти думок моїх мудрая мати
Вигадок весела флюгарка
Як мені з тобою розстатись?
Як покину тебе, цигарко?

ТОВАРИШ

Дві тисячі літ були б Ви богом
У храмі стояв би ваш мідний геній
За тисячу—з Вас зробили б святого
Тепер Ви просто—товариш Ленін.

Тепер, товаришу, любий, далекий
коханий
Із Вас шамани нічого не зроблять, нічого
Хіба на папері пером поганим
В титана якось пошиє поетик убогий

Утніть поети похвальних пеонів
Величенні розвідки жарте вчені
Ні вам не вдасться зробити і ікони
З нашого, людського імени: Ленін

Сутулий, потомлений станули перед
очима
І дивитесь з нами на наші поля злиденні
Схилилася тихо земля горбата, родима
І каже з нами: вмер товариш Ленін.

РЕВОЛЮЦІЯ

I

Коли Прометей
Підвівся руба
З чотирьох ніг
на дві

І вогонь
З запаленого блискавкою дуба
Узявши в кострубаті руки
Повстав проти Зевса

То перша була
на землі
Серед несчисленних ночей
Революція

II

Коли під вітром
У диких снігах Кавказу
зазяблі раби
убили

своїх центуріонів
І сунули з полум'ям й димом
В лютій роспуці
на Рим

То ще раз
Після несчисленних разів
була
Революція

III

Коли гнаний
До смерти потомлений
Робочий
у голодні руки

Узявши віками вірний метал
за погаслі очі
Сухітних дітей
За панські ночі

Зганьблених жінок
За проституток
За віковічні муки
За тисячолітній стогін

Уразив пана у серце
То в перший
І в передостанній раз
Була
Революція

IV

Коли на землі—комуна
Й сумирного вечору
З верхів'я
Гірних гаїв

Люди линуть мов струни
Аби в гармонії
миру
Осягти, захопити

І ще одну невторовану путь
Коли війни
владу
і инші цяцьки

Буде поховано з миром
Як архаїчні руки
В дитячі книжки,
Коли на землі комуна

Один величний ирій
І тільки смерть
Як і рані
Жертиме перших

І ліпшіх
Останній тиран
В океані комуни
Іще раз

і знову
У цвинтарях книгозбірень
у поемах забутих поетів
У якійсь старовинній Леніна й Маркса науці

Роскопають люди
Одне напіввмерле забуте слово
І слово те буде
— Революція.

Ціна 10 к.

Ч. 15544.